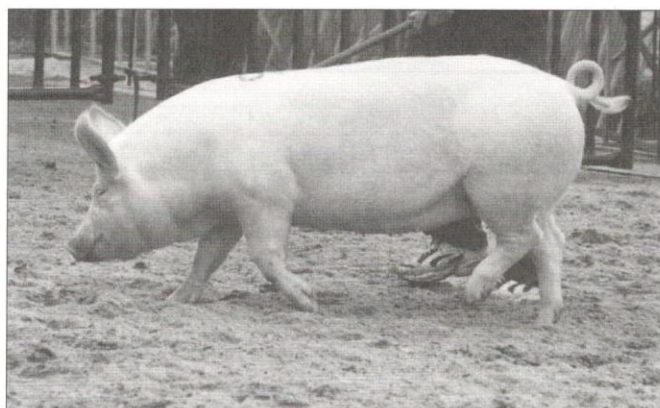

Wartość użytkowa loszek i knurów hodowlanych rasy wielkiej białej polskiej ocenianych na terenie województwa podkarpackiego

Fot. Loszka rasy wielkiej białej polskiej (fot. K. Koebecke-Olech)

Janusz Ryszard Mroczek, Jadwiga Lechowska

Uniwersytet Rzeszowski

Zasadniczym celem prowadzenia pracy hodowlanej nad trzodą chlewną jest doskonalenie ras czystych, uwzględniające wyprowadzenie odpowiednich komponentów do krzyżowania towarowego. Od początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku selekcja ukierunkowana jest na poprawę mięsności [1, 8]. Jednymi z ważniejszych informacji, które są wykorzystywane w programach hodowlanych są wyniki oceny przyżyciowej wartości tucznej i rzeźnej loszek i knurów. Wprowadzenie do szerokiej praktyki hodowlanej oceny przyżyciowej przyczyniło się do szybkiego postępu zarówno w użytkowości tucznej, jak i rzeźnej świń [2]. Z kolei poprawa wartości użytkowej i hodowlanej w populacji aktywnej trzody chlewnej stymuluje wiele skutków natury ekonomicznej, gdyż postęp hodowlany przekłada się na wymierne korzyści finansowe [5, 6].

Celem pracy była ocena wartości użytkowej loszek i knurów rasy wielkiej białej polskiej odchowywanych na terenie województwa podkarpackiego. Badaniami objęto 2093 loszki i 852 knury hodowlane rasy wielkiej białej polskiej, poddane ocenie przyżyciowej wartości tucznej i rzeźnej (w okresie od kwietnia 1995 do grudnia 2000 roku) na terenie działania Rzeszowskiego Działu Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt. Loszki i knury zostały ocenione zgodnie z obowiązującą metodyką [2], która przy obliczaniu indeksu selekcyjnego uwzględnia przyrost dzienny masy ciała standaryzowany na 180 dzień życia i procentową zawartość mięsa w tuszy. Grubość słoniny w punkcie P₂ i P₄ oraz wysokość mięśnia najdłuższego

grzbietu (*musculus longissimus dors*) w punkcie P_{4M} określano aparatem PIGLOG-105. Zebrany materiał liczbowy opracowano statystycznie za pomocą jednoczynnikowej analizy wariancji, przy wykorzystaniu programu SYSTAT.

W tabelach 1 i 2 zamieszczono charakterystykę statystyczną parametrów oceny przyżyciowej wartości tucznej i rzeźnej loszek i knurów rasy wielkiej białej polskiej. Wartość tuczną określano na podstawie masy ciała w dniu oceny oraz przyrostów dziennych standaryzowanych na 180 dzień życia. Masa ciała mieściła się w przedziale od 87,52 do 92,53 kg u loszek oraz od 107,28 do 114,65 kg u knurów. W przypadku loszek w analizowanym okresie nastąpił wzrost o 5,01 kg wartości badanej cechy. Natomiast u knurów obserwowano zmniejszenie masy ciała w 2000 roku, średnio o 6,99 kg, w stosunku do 1995 roku.

Bardziej obiektywnym, w porównaniu do masy ciała, wskaźnikiem wartości tucznej są przyrosty dobowe standaryzowane na 180 dzień życia zwierząt. Badane loszki odzna-

Tabela 1
Wartość wskaźników oceny przyżyciowej loszek

Wyszczególnienie		Rok oceny					
		1995	1996	1997	1998	1999	2000
Liczebność, szt.		158	233	402	279	495	526
Masa ciała, kg	\bar{x}	87,52*	90,17*	88,38*	91,22*	91,94*	92,53*
	S	7,16	8,25	8,71	8,21	9,86	8,50
Przyrostyienne, g	\bar{x}	533,08*	564,89*	549,21*	578,16*	603,18*	592,11*
	S	51,38	44,97	49,63	45,23	52,49	62,91
Grubość słoniny P ₂ , mm	\bar{x}	13,46	11,94	11,79	12,37	12,01	10,78
	S	3,71	3,03	2,66	2,23	2,41	2,64
Grubość słoniny, P ₄ , mm	\bar{x}	12,29	11,25	11,43	11,92	11,52	10,32
	S	3,76	2,95	2,67	2,13	2,28	2,57
Wysokość mięśnia najdłuższego grzbietu P _{4M} , mm	\bar{x}	44,74	43,77	44,10	45,04	45,41	46,68
	S	5,75	3,80	2,87	3,04	3,77	5,05
Mięsność, %	\bar{x}	54,74	55,51	55,69	55,42	55,85	57,24
	S	3,22	2,62	2,06	1,68	1,88	2,19
Indeks selekcyjny, pkt	\bar{x}	103,27*	111,61*	109,53*	113,56*	119,31*	122,43*
	S	3,22	9,43	9,77	7,29	11,89	11,58

czyły się wysokimi przyrostami masy ciała. Najniższe przyrosty (533,08 g) obserwowano w 1995 roku, zaś najwyższe przyrosty (603,18 g) stwierdzono u loszek ocenianych w 1999 roku. Z kolei u knurów wartość przyrostów dziennych kształtowała się na średnim poziomie – od 606,05 g w 2000 roku do 653,04 g w 1997 roku. Uzyskane przez knury przyrosty dzienne były wyższe od prezentowanych przez Michalską i wsp. [3], w których knury rasy wielkiej białej polskiej charakteryzowały się standaryzowanymi przyrostami masy ciała wynoszącymi średnio 605,09 g.

Przeprowadzona ocena mięsności młodzieży hodowlanej świń rasy wielkiej białej polskiej wskazuje, że badane zwierzęta charakteryzowały się wysoką zawartością tkanki mięsnej. Za wyjątkiem 1995 roku mięsność loszek i knurów wynosiła powyżej 55%. Odnosząc wyniki badań własnych do danych liczbowych opracowanych przez Żaka i Szyndler-Nędzę [10, 11] stwierdzono, że loszki rasy wielkiej białej polskiej kwalifikowane w województwie podkarpackim odznaczały się średnią mięsnością w granicach 54,74-57,24%, a wartość badanej cechy była nieznacznie niższa w porównaniu z loszkami tej rasy ocenianymi w skali kraju. W analizowanym okresie mięsność knurów wynosiła od 54,65 do 58,22%. Stwierdzono wzrost mięsności knurów o 3,57%, a loszek o 2,50%. Z kolei Ptak [7], oceniając mięsność knurów hodowlanych rasy wielkiej białej polskiej, wykazał zwiększenie mięsności z 54,7 do 57,1% w okresie od 1995 do 1998 roku. Końcowym wynikiem oceny przyżyciowej wartości tucznej i rzeźnej jest indeks selekcyjny. Wartości punktowe indeksu selekcyjnego loszek i knurów rasy wielkiej białej polskiej należy uznać za bardzo dobre. U loszek wartość indeksu wzrosła o 19,16 punktów. Natomiast u knurów wartość indeksu początkowo zwiększyła się do 119,56 punktów w 1997 roku, a następnie w 2000 roku obniżyła się do poziomu 116,64 punktów.

Pogłowie trzody chlewnej na terenie województwa podkarpackiego stanowi około 2,5% pogłowia krajowego [9]. Wskaźnik ten jest niski jak na region o charakterze typowo rolniczym. Taki stan nie pozostaje bez wpływu na ilość ocenianych loszek i knurów. W analizowanym okresie liczba kwalifikowanych loszek rasy wielkiej białej polskiej zwiększyła się o 368 sztuk. Z kolei ilość knurów ocenianych w 2000 roku uległa zmniejszeniu o 75 sztuk w porównaniu do 1995 roku. Na przestrzeni ostatnich sześciu lat obserwuje się stałą tendencję polegającą na zmniejszeniu liczby kwalifikowanych

Tabela 2
Wartość wskaźników oceny przyżyciowej knurów

Wyszczególnienie	Rok oceny						
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Liczebność, szt.							
Masa ciała, kg	\bar{x}	114,27*	111,34*	114,65*	112,68*	108,54*	107,28*
	S	13,35	9,48	13,44	9,28	10,36	6,19
Przyrosty dzienne, g	\bar{x}	652,41*	624,78*	653,04*	636,67*	610,48*	606,05*
	S	77,71	61,13	52,64	34,71	60,88	39,88
Grubość słoniny P ₂ , mm	\bar{x}	13,74	11,19	11,50	12,10	11,58	10,36
	S	3,39	2,34	2,49	2,14	2,25	2,21
Grubość słoniny P ₄ , mm	\bar{x}	12,53	12,19	12,15	11,32	10,86	10,89
	S	3,23	2,34	2,49	2,01	1,97	2,31
Wysokość mięśnia najdłuższego grzbietu P _{4M} , mm	\bar{x}	47,59	47,08	47,70	48,10	46,56	49,45
	S	3,48	3,47	3,39	4,01	4,40	5,57
Mięsność, %	\bar{x}	54,65	56,24	56,42	56,58	56,63	58,22
	S	2,85	1,94	1,91	1,59	1,85	1,68
Indeks selekcyjny, pkt	\bar{x}	114,81*	116,01*	119,56*	117,63*	113,24*	116,64*
	S	13,52	9,72	7,72	6,76	12,86	9,15

*Różnice istotne przy P≤0,05

knurów oraz na wzroście liczby ocenianych loszek czysto rasowych [4].

Przedstawione w opracowaniu dane liczbowe wskazują na stałą poprawę wartości użytkowej loszek rasy wielkiej białej polskiej odchowywanych na terenie województwa podkarpackiego. Pewien niepokój może budzić nieznaczne obniżenie poziomu cech wartości tucznej u knurów ocenianych w latach 1999-2000. Sytuacja taka spowodowana była spadkiem opłacalności produkcji świń i wynikającym z tego faktu zmniejszonym zainteresowaniem materiałem reprodukcyjnym wśród producentów trzody chlewnej. Aktualnie producenci tuczniaków z Podkarpacia dysponują wartościowym materiałem hodowlanym świń rasy wielkiej białej polskiej. Poziom mięsności, jak również pozostałe parametry wartości tucznej i rzeźnej pozwalają na produkcję tuczniaków o wysokiej wartości rzeźnej. Warunkiem tego jest nie tylko dalsza praca hodowlana w obrębie rasy wielkiej białej polskiej, ale przede wszystkim transmisja postępu hodowlanego do chlewni produkcyjnych.

Literatura: 1. Buczyński J.T.: Roczn. Nauk. Zoot., Supl., z. 3, 13-17, 1999. 2. Eckert R., Szyndler-Nędza M.: Przegląd Hodowlany 6, 28-29, 2000. 3. Michalska G., Nowachowicz J., Bocian M.: Zeszyty Naukowe Przeglądu Hodowlanego 48, 257-264, PTZ, Warszawa 2000. 4. Mroczek J., Ruda M., Pokrywka K.: Trzoda Chlewna 10, 23-25, 2000. 5. Okularczyk S.: Trzoda Chlewna 2, 6-8, 1998. 6. Okularczyk S.: Trzoda Chlewna 7, 5-7, 1998. 7. Ptak J.: Przegląd Hodowlany 8, 11-13, 1999. 8. Różycki M.: Roczn. Nauk. Zoot., Supl., z. 3, 55-63, 1999. 9. Ruda M., Kusz D., Bendowska M.: Trzoda Chlewna 2, 42-45, 2000. 10. Żak G., Szyndler-Nędza M.: Trzoda Chlewna 8-9, 33-37, 2000. 11. Żak G., Szyndler-Nędza M.: Trzoda Chlewna 6, 42-47, 2001.